

कल्प्यते दैवेनेतिशेषः ॥ कल्पतइतिपाठे विद्यतइत्यर्थः ॥ २० ॥ दीपयते संतापयति ॥ २१ ॥ इतिरामाभि० त्रिचत्वारिंशःसर्गः ॥ ४३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥
 एवंदुःखितां कौसल्यां सुमित्रा समाश्वासयतीत्याह ॥ विलपंतीमिति ॥ इदं वाक्यमित्यन्वयः ॥ १ ॥ कृपणंयथातथारुदितेनवाकिं अयुक्तमेवेत्यर्थः ॥ तत्रहेतुः स
 द्रुणैर्युक्तइति ॥ तादृशस्यच नकाप्यपायइतिभावः ॥ पुरुषोत्तमइत्यनेनतस्येश्वरत्वंव्यंग्यं ॥ एवंच सर्वव्यापकत्वेनात्रापि सन्निधानाद्विलापादिव्यर्थमितिचव्यंग्यं ॥ २ ॥

नहिमेजीवितेकिंचित्सामर्थ्यमिहकल्प्यते ॥ अपश्यंत्याःप्रियंपुत्रंलक्ष्मणंचमहाबलं ॥ २० ॥ अयंहिमां दीपयतेघवन्हिस्तनूजशोकप्र
 भवोमहाहितः ॥ महीमिमांरश्मिभिरुत्तमप्रभोयथानिदाघेभगवान्दिवाकरः ॥ २१ ॥ इत्यार्षेश्रीरामायणेवा० आ० अ० त्रिचत्वारिंशः
 सर्गः ॥ ४३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ विलपंतींतथातांतुकौसल्यांप्रमदोत्तमां ॥ इदंधर्मेस्थिताधर्म्यंसुमित्रावाक्यमब्रवीत्
 ॥ १ ॥ तवार्येसद्रुणैर्युक्तःसपुत्रःपुरुषोत्तमः ॥ किंतेविलपितेनैवंकृपणंरुदितेनवा ॥ २ ॥ यस्तवार्येगतःपुत्रस्त्यक्काराज्यंमहाबलः ॥
 साधुकुर्वन्महात्मानंपितरंसत्यवादिनं ॥ ३ ॥ शिष्टैराचरितेसम्यक्शश्वत्सेत्यंफलोदये ॥ रामोधर्मेस्थितःश्रेष्ठोनसशोच्यःकदाचन ॥ ४ ॥
 वर्ततेचोत्तमांटात्तिलक्ष्मणोस्मिन्सदानघः ॥ दयावान्सर्वभूतेषुलाभस्तस्यमहात्मनः ॥ ५ ॥ अरण्यवासेयदुःखंजानंत्येवसुखोचिता ॥
 अनुगच्छतिवैदेहीधर्मात्मानंतवात्मजं ॥ ६ ॥

तदेवाह ॥ यइति ॥ श्लोकद्वयमेकंवाक्यं ॥ साधु सिद्धसंकल्पं कुर्वन्गतः वनमितिशेषः ॥ सत्यवादि
 नं तत्वेनप्रसिद्धं ॥ ३ ॥ शश्वत् सर्वथा नित्यंप्रेत्य फलस्यामुष्मिकसुखस्योदयोयस्मान्तत्रधर्मे स्थितोऽतो नशोच्यः ॥ ४ ॥ सुसहायसंपत्तेश्च नशोच्यइत्याह ॥ वर्ततेचेति ॥
 उत्तमांटात्ति पितृदुल्यशुश्रूषाव्यापारं वर्तते वर्तयते करोतीति यावत् ॥ लाभः सुखमेव ॥ ५ ॥ एवंवैदेह्यनुगच्छतितेनलाभएव तस्य ॥ अनेनसर्वभूतदयावत्त्वेन लक्ष्म
 णस्य सर्वभूताधारभूधारकशेषावतारत्वं धर्मानुगत्याच जानक्याःश्रीत्वंध्वनितं ॥ तेन रामस्यभगवत्त्वंध्वनितं ॥ ६ ॥